

**UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW**

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

YEAR 2020, ISSUE NUMBER 9-10

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW**

ISSN 2545-4021

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

ISSUE 9, 10

VOLUME IX, X

YEAR 2020

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP**

**Year 2020, Issue Number 9, 10
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D
prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D
Risto Kostrunanov, LL.M
prof. Jovan Ananiev, Ph.D
prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhii

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Associate professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Associate professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Associate professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria;
Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria

Giorgia Bevilacqua

National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for
Development “, Italy

Nives Mazur Kumrić

Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Iskren Ivanov

Senior Lecturer at Sofia University "St. Kliment Ohridski"

Editorial Staff

Ass. Prof. Elena Maksimova, Ph. D
Teaching assistant Natasha Doneva, LL.M

Editor in chief

Ass. Prof. Elena Maksimova, Ph. D

Language editor

Vesna Ristova
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul. "Krste Misirkov" 10-A PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

Содржина

БОНЕВА Силвана

УЛОГАТА НА РАБОТНИТЕ ТЕЛА ПРИ ЗАКОНОДАВНИТЕ ОРГАНИ НА СЛОВЕНИЈА, ХРВАТСКА, СРБИЈА И ЦРНА ГОРА ВО ПРОЦЕСОТ НА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА 3

МИТРОВИЌ Давид

ТРГОВИЈА СО ДРОГА НА БАЛКАНОТ (БАЛКАНСКА РУТА) 23

НАУНОВА Ана

РЕГУТИРАЊЕ, ОЦЕНУВАЊЕ И НАГРАДУВАЊЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 33

PEZONE Maria Pia

IL CASO DEL SEQUESTRO DI TRE IMBARCAZIONI UCRAINE DA PARTE DELLA RUSSIA 45

СТОЈАНОВА Ивана

ГЕОРГИЕВА Мартина

ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ 57

ЦАМБАЗОВА Елизабета

УЛОГАТА НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА СТРУКТУРА ЗА ЕФИКАСНО РАБОТЕЊЕ НА ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА 69

ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Апстракт: Финансирање тероризам е обезбедување или собирање на средства на кој било начин, директно или индиректно, незаконски и свесно, со намера тие да бидат употребени или со знаење дека тие ќе бидат искористени целосно или делумно заради преземање на дејства (терористички активности) со намера да се предизвика смрт или тешка телесна повреда на цивилно лице или на кое било друго лице кое не учествува активно во непријателства во вооружен конфликт. Тероризмот претставува смислена употреба на незаконско насилство, или пак закана за насилство, со единствена цел да се влее страв, со предизвикување на глобална опасност и директна закана на меѓународниот мир и стабилност. Главната цел на терористичките организации е постигнување максимален разорен ефект со најнизок можен трошок.

Клучни зборови: *Тероризам, терористички организации, терористички мрежи, движење на средства наменети за терористички активности, мерки за спречување на финансирање на тероризам*

FINANCING TERRORISM

Abstract: Financing terrorism is the provision or collection of funds in any way, directly or indirectly, illegally and knowingly, with the intention that they will be used or with the knowledge that they will be used in whole or in part to take action (terrorist activities) with intent, to cause death or grievous bodily harm to a civilian or to any other person who is not actively involved in hostilities in an armed conflict. Terrorism is the deliberate use of unlawful violence, or the threat of violence, for the sole purpose of instilling fear, posing a global threat and a direct threat to international peace and stability. The main goal of terrorist organizations is to achieve maximum destructive effect at the lowest possible cost.

Keywords: *Terrorism, terrorist organizations, terrorist networks, movement of funds intended for terrorist activities, measures to prevent the financing of terrorism*

ВОВЕД

Тероризмот претставува смислена употреба на незаконско насилство, или пак закана за насилство, со единствена цел да се влее страв, со предизвикување на глобална

опасност и директна закана на меѓународниот мир и стабилност, што особено се покажа по терористичките напади во САД на 11 септември 2001 година, а во поново време и серијата на терористички напади кои се случуваа во повеќе земји во Европа и светот. Од 2015 година па наваму обемот и природата на терористичките закани на глобално ниво значително се интензивираа, со терористички напади во многу градови низ светот и терористичка закана од т.н. исламска држава Ирак и Левант (ИСИЛ / Даеш) и од Ал-Каеда и нивните поврзани терористички организации. Оттогаш, заканите од тероризам продолжуваат да се развиваат, од големи терористички организации до враќање на терористички борци и десни екстремисти. И покрај загубата на територија, ИСИЛ продолжува да има пристап до ресурсите што им овозможува да извршува или инспирира терористички напади низ целиот свет. **Ал Каеда** и придружните терористички организации продолжуваат да претставуваат закана во светот. Средствата течат прекугранично и вусшност претставуваат ресурси за национално назначени организации и многу држави продолжуваат да страдаат од постојани напади од мали ќелии и радикализирани самостојни актери, црпејќи инспирација од низа опасни идеологии.

Во денешно време, најголем број на меѓународни терористички организации се создадени со цел да ги бранат интересите на одредени држави. Терористичките организации добиваат целосно поддршка од владите на државите – спонзори, односно за своите активности имаат охрабрување во вид на финансиска помош, обука и заштита од една или повеќе влади. Во извршувањето на терористичките активности важна улогата на државата, условно можеме да ја поделиме во три групи:

1. Држави кои не го поддржуваат тероризмот, меѓутоа тој се спроведува на нивна територија;
2. Држави кои не го спроведуваат тероризмот, меѓутоа го поддржуваат;
3. Држави кои го поддржуваат тероризмот или од кои доаѓаат програмите и силите кои го спроведуваат.

Терористичките организации се различни во однос на нивната природа и цел, но сепак сите тие имаат потреба од средства за самоодржување и финансирање на одделни терористички напади. Крвотокот на терористичките мрежи се парите. Можете да го имате целиот фанатизам и мотивација на светот, но сепак се потребни пари за да може да биде остварена целта. Терористичките организации претставуваат всушност нелегитимна верзија на воена сила, тие имаат своја командна структура, вооружени луѓе и воени, политички врски. Сепак, многу е поевтино да се управува со терористичка мрежа, независно колку е голема, отколку со конвенционална воена сила. Терористичките акции се јавуваат во многу различни форми, од изолирани дејствувања па сè до планирани активности од страна на организирани групи. Во зависност од ова постојат и различни форми на финансирање на тероризам. Главната цел на терористичките организации е постигнување максимален разорен ефект со најнизок можен трошок.

Методологија

Со оглед на недостатоците, односно предностите и слабостите на методите на истражување, при изработката на овој труд, беа користени квалитативни методи на

истражување. Беа разгледувани препораки, акти и прирачници, научни трудови од домашни и странски автори, кои се однесуваат на финансирање на тероризам.

Во трудот се користени достапни секундарни податоци од релевантни и официјални извори на податоци.

Користени се следниве извори на податоци:

- Препораки, акти и прирачници донесени од ФАТФ;
- Препораки, акти и прирачници донесени од Обединетите нации;
- Препораки, акти и прирачници донесени од Интерпол;
- Податоци добиени врз основа на претходни истражувања на Институтот за економија и мир.

Резултати и дискусија

Поим тероризам

Во литературата постојат повеќе дефиниции за тоа што претставува тероризам.

„Зборот тероризам произлегува од латинскиот збор „терор“ што значи „голем страв“. Францускиот збор *terrorism* датира од времето на јакобинскиот „*regime de la terreur*“ во Франција во периодот меѓу 1793 година и 1794 година“¹ „Имено, зборот терор (од францускиот збор *terreur* се ење на страв) во политичка смисла подразбира акт на насилство што се презема за политички цели заради заплашување и беспопштено кршење на отпорот на оној кон кого се врши.“² „Од друга страна, тероризмот е доктрина и метод на борба за одредени цели по пат на систематска употреба на сила.“³

Во литературата тероризмот е дефиниран како незаконско користење на сила и насилство од страна на поединци или групи кои имаат директна врска со странските сили или пак, чии активности ги преминуваат националните граници, насочени против лица или објекти со цел да ги заплаши или да го принуди населението или било кој сегмент од општеството во остварување на своите политички или општествени цели.

Постојат голем број на дефиниции, но суштината е дека тероризмот означува принуда, страв, заплашување и доминација. Тероризмот манифестира страв и најчесто се пренесува од највисоките општествени слоеви кон најниските, сè со цел да се стекнат со моќ. Неколку карактеристики се заеднички за повеќе дефиниции на тероризмот: „Тоа е тактика, стратегија која има за цел да предизвика страв, а нејзиниот мотив е политички. Тероризмот е чин на насилство. Планиран е, искалкулиран и систематски. Неговото извршување бара организација, што подразбира база на поддршка, мрежа и своевидна командна структура. Тероризмот не претставува примена на насилство за финансиски

---

¹ Дојчиновски М., Таневски Н. (2016), Етимологија и историја на модерниот тероризам, Скопје, стр. 1.

² Савремена администрација (1975), Политичка енциклопедија, Белград, стр. 1079.

³ ИП Просвета (1970), Мала енциклопедија, Белград, стр. 94.

профит, иако за многумина тој можеби претставува криминал. Тој е асиметрична форма и чин на војна.“⁴

Потреби на терористичките организации

Првиот чекор во откривање и спречување на проток на средства за финансирање на тероризам е да се разберат основите барања на современите терористички организации. Трошоците поврзани не само со спроведување на терористичкиот напад, туку и трошоците поврзани со одржување и развивање на терористичката организација, ширење на нејзината идеологија, организирање на патување, подмитување, набавување на фалсификувани документи, набавување на оружје и регрутација на нови членови се доста значајни.

Индивидуалните оперативци имаат потреба да ги покријат нивните индивидуални дневни трошоци, како и трошоците за нивното потесно семејство. Овие трошоци се уште поголеми кога лицето нема други извори на средства, како на пример вработување или социјална помош. Неопходен е исто така и телефон, за да можат да комуницираат со останатите членови од мрежата. Познато е дека Ал Каеда користи сателитски телефони и Интернет, меѓутоа најголемиот дел од комуникацијата се одвива на старомоден и доста скап начин – преку курир. Овој начин на комуникација има предност затоа што ја прави комуникацијата посигурна, но тоа значи дека треба да се плати за транспорт на курирот како и за неговите индивидуални дневни трошоци.

Тренингот е една од најважните инвестиции за терористите, како во однос на идеолошка индоктринација, така и за стекнување на нови практични вештини. Исто така, патувањата, како и набавка на лажни документи, претставува значаен трошок за многу терористички мрежи.

Трошоците за безбедност се исто така високи. Оружјето и персоналот треба да бидат добро засолнети и далеку од државните органи. Исто така, можат да се јават трошоци за безбедно транспортирање на оружјето или персоналот до друго засолниште или до местото каде што ќе се дејствува.

Кога една терористичка ќелија е дел од мрежа или пак имаат заедничка цел, идеологија, религиозна врска со друга ќелија или мрежа, може од неа да биде побарано или пак да се чувствува должна да обезбеди финансиска поддршка.

Извори на терористичките организации

Терористичките организации покажаа адаптивност и опортунизам во поглед на исполнување на нивните барања за финансирање. Терористичките организации се темелат и развиваат врз основа на легитимни финансиски извори, вклучувајќи злоупотреба на добротворни организации, легални бизниси, како и самофинансирање од страна на терористите. Терористичките организации акумулираат средства и од разни криминални активности, како организиран криминал, шверц на дрога, па сè до средства

---

⁴ Дојчиновски М., Таневски Н. (2016), Етимологија и историја на модерниот тероризам, Скопје, стр. 7.

кои потекнуваат од државни спонзори во понеразвиените држави. Терористите користат широк спектар на методи за да движат пари во рамките на и помеѓу организации, вклучувајќи го и финансискиот сектор, физичкото движење на готовина од курири, па се до движење на стоки преку трговски систем. Добротворните организации исто така се користат за да се маскира нелегалното движење на средства од страна на терористичките организации. Адаптибилноста и опортунизмот прикажан од страна на терористичките организации укажува на тоа дека, сите методи кои постојат за да се движат пари во целиот свет носат степен на ризик. Финансирањето на тероризам може да се подели на две општи области:

- финансирање конкретни терористички операции, како што се директните трошоци поврзани со одредени операции и
- пошироки организациски трошоци за развивање и одржување на инфраструктурата на организациска поддршка и промовирање на идеологијата на терористичка организација.

Легални извори

Легалните извори на финансиски средства вклучуваат злоупотреба на добротворни и непрофитни организации, злоупотреба на законски деловни активности и самофинансирање. Добротворните и непрофитните организации се од таков вид што располагаат со значајни финансиски извори, често се од меѓународен карактер што значи дека вршат финансиски трансакции покрај на национално и на меѓународно ниво. Кај деловните активности кои се базираат на готовински трансакции тешко е да се утврди односот меѓу вистинската и пријавената вредност за извршената услуга или продажба, па можно е да дојде до злоупотреба на законските деловни активности за финансирање на терористичките активности. Додека пак кај самофинансирањето постои финансирање од сопствени средства на самите терористи, нивни блиски или подалечни роднини. Овие средства вклучуваат и парични средства на лица или организации кои директно не се вклучени во терористичките активности. Легалните извори на финансии за терористичките организации се познати под името „црно перење“ бидејќи легалните финансиски средства се претвораат во црни средства наменети за финансирање на тероризмот.

Нелегални извори

Финансирањето на тероризмот од незаконски извори опфаќа користење на финансиски средства стекнати на нелегален начин, односно преку криминални активности. Тука како криминални активности кои најчесто се користат за добивање на финансиски средства за финансирање на тероризмот би можеле да се споменат: трговијата со оружје, трговија со наркотици, финансиски измами, изнудување на финансиски средства. Како главен извор на терористичките организации претставуваат државните спонзорства. На овој начин терористичките организации имаат сигурен и постојан извор на финансиски средства кои се неопходни за нивното делување.

Како што беше споменато и претходно, во извршувањето на терористичките активности важна улога имаат и државите. „Државни спонзори на тероризам“ е ознака што ја

применува американскиот Стејт департамент на држави за кои Министерството тврди дека „постојано даваат поддршка за акти на меѓународен тероризам“. Имено, постои и список на држави кои се сметаат како „спонзори на тероризмот“ кој го обновува Стејт Департаментот на САД. списокот започна на 29 декември 1979 година со Либија, Ирак, Јужен Јемен и Сирија. Куба беше додадена на списокот на 1 март 1982 година и Иран на 19 јануари 1984 година. Подоцна беа додадени Северна Кореја во 1988 година и Судан на 12 август 1993 година. Јужен Јемен беше отстранет од списокот во 1990 година, Ирак беше отстранет двапати во 1982 и 2004 година, Либија беше отстранета во 2006 година, а Куба беше отстранета во 2015 година. Северна Кореја беше отстранета во 2008 година, но повторно беше додадена на списокот во 2017 година.

Движење на финансиски средства за терористички цели

Постојат три главни начини и методи на движење и трансфер на парите од страна на терористичките организации. Првиот е преку употреба на финансискиот систем, вториот вклучува физичкото движење на парите (на пример, преку употреба на курири), а третиот е преку меѓународниот трговски систем. Често терористичките организации се користат со алтернативни системи, ги злоупотребуваат непрофитните организации или други субјекти, за да ја прекријат употребата на погоре наведените методи за пренос на финансиски средства. Мноштвото на организациски структури вработени од страна на терористичките мрежи, континуираниот развој на техники и вештини кои се јавуваат како одговор на меѓународните мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и опортунистичката природа на терористите во поглед на набавување на финансиски средства, го отежнуваат идентификувањето на преферираниот, односно најкористениот метод за трансфер на средствата од страна на терористичките организации. Редовното финансирање за одржување на капацитетите на групата се остварува преку конвенционалниот банкарски систем – како испраќање на парични средства од една во друга држава под лажно име, искористување на непрофитните организации, легалните бизниси, со цел да се прикрие крајниот примател на средствата, како и за да се прикријат трагите на патот по кој се движат парите користени за терористички цели. Во најголем број од случаите трансферот на пари наменети за терористички цели речиси и воопшто да не се разликува од секојдневните финансиски трансакции. Идентификувањето и спречувањето на финансирање на тероризам е потешко кога властите се соочуваат со неформални мрежи за поддршка, кои не претставуваат дел од структурирана организација со јасни улоги и поделена одговорност. Во вакви околности, врската помеѓу финансиските активности и терористичките активности станува нетранспарентна и е потешка за детерминирање.

Досегашното искуство покажува дека сите методи кои постојат за движење на пари околу светот носат одреден степен на ризик. Заедничка карактеристика на сите овие методи е дека, значително тешко е да се поврзе врската помеѓу финансиските средства и тероризмот во земјата на потекло, кога самата терористичка активност се одвива на друго место.

*Формалниот финансиски сектор*⁵ е доста често користен од страна на терористичките организации за пренос на средства наменети за терористички активности. Услугите и производите коишто ги нуди формалниот финансиски сектор, служат како возила за движење на средства на терористичките организации. Брзината и леснотијата со која средствата може да се движат во рамките на меѓународниот финансиски систем, овозможи терористите да ги трансферираат средства ефикасно и ефективно и често без да бидат откриени од страна на органите за прогон. Во комбинација со други механизми како што се *офшор*⁶ правните лица, формалните финансиски институции, терористите ја обезбедуваат заштитата која што им е потребна за да извршуваат трансакции и да перат приноси стекнати со криминална активност без таквата активност да биде откриена. Перењето пари како феномен, и покрај тоа што е интегрално поврзан со корупција, шверц, финансиски измами, е поврзан и со финансирањето на терористички активности. Во таа смисла, терористичките организации ги користат истите методи и механизми за перење пари, како и традиционалните криминални групи: најпрво, парите се вложуваат во банки од регионот, кои издаваат потврди за депозити. Потоа, овие потврди, со помош на посреднички компании, се вложуваат во прекуокеански и т.н. земји на даночен рај. Во третата фаза, парите се трансферираат во повеќе европски банки, од каде што се подигнуваат чекови или налози за плаќање од различни трансакциски сметки. Во последната фаза, се врши трансфер на парите на територија каде што терористичката група дејствува, без притоа да се појави било каков сомнеж.

MVT (Money and value transfer) механизмот се покажа како доста атрактивен за терористичките организации за трансфер на средствата наменети за терористички цели. *MVT* механизмот можеме да го сретнеме како во формалниот финансиски систем за голем и регулиран пренос на средства, така и за пренос на средства во мал обем со помош на алтернативни системи. Трансферот на средства се однесува за било која финансиска трансакција, се врши за лице преку финансиска институција по електронски пат, со цел парите да се префрлат на друго лице во друга финансиска институција. Анализата на голем број терористички случаи покажа дека радикалните групи и лицата поврзани со терористичките организации ги користат овие мрежи на регистрирани компании за трансфер на пари кои ги има ширум светот, за испраќање и примање на средства. За да се спречи ваквиот начин на оперирање на терористичките организации FATF донесе Специјална Препорака VII во 2001 година, според која, компаниите за трансфер на средства се должни да ги регистрираат сите податоци за лицето-испраќач од земја А и лицето-примач од земја Б.

Физичкиот пренос на парите е еден од најкористените методи за трансфер на средства од страна на терористите на кој начин тие ги избегнуваат пречките и заштитните мерки кои ги имаат воспоставено финансиските институции. Се верува дека некои радикални групи ја претвораат готовината во предмети со висока вредност, како на пример злато или скапоцени камења, со цел да ги пренесат средствата надвор од финансискиот систем. Контра-терористичките операции покажаа дека курири (за

---

⁵ Финансиските институции и други регулирани финансиски услуги го чинат формалниот финансиски сектор.

⁶ Оф-шор компанија е фирма која е регистрирана надвор од јурисдикцијата на територијата во која остварува својата дејност.

трансфер на пари) имаат префрлено средства во голем број земји на Блискиот Исток. Директните летови се користат за поедноставен трансфер на пари, додека летовите со повеќе прикачувања, користењето на повеќе курири и повеќекратна промена на валутата се користи во пософистицирани шеми. Физичкиот пренос на пари се користи во земји каде што електронскиот систем воопшто не е развиен или пак се користи доволно од страна на населението, најчесто во земјите на Азија и Африка. Но, сепак не се исклучени и земјите од Европа каде што електронскиот и финансискиот систем се доста развиени.

Непрофитните организации се атрактивни за терористичките мрежи како механизам да се пренесат средства. Илјадници легитимни непрофитни организации во целиот свет често се користат за пренесување средства до и од многу економски неразвиени делови од светот. Злоупотребата на невладиниот сектор од страна на терористичките мрежи вклучува, вршење на легитимни трансакции со цел да се замаскира патот по којшто се движат парите наменети за терористички цели, а исто така подразбира и широка експлоатација на добротворниот сектор од страна на добротворни организации коишто се поврзани со терористички организации. Пренасочувањето дури и на најмал процент на средства со кои располага добротворниот сектор за поддршка на тероризам, претставува голема закана и проблем за глобалното општество.

Борба против финансирање на тероризам

Борбата против тероризмот претставува комплексен, тежок и неизвесен процес. Таа во себе мора да вклучува два основни вида акции: антитерористички и контратерористички. Антитерористичката борба вклучува многубројни акции преку кои ќе се слабее ефикасноста на терористите и нивните организации. Крајна цел на антитерористичката борба е да се создаде доволно безбедна средина во која ќе биде оневозможен потенцијален терористички напад. Контратерористичката борба опфаќа малку поинакви мерки и активности, тие повеќе се вид предупредувачки акции, акции на застрашување и одговор на планираните терористички акции. Значи секоја современа држава во своите национални стратегии не само што треба да определи одбранбени мерки за справување со тероризмот, таа мора да предвиди и мерки и активности кои ќе се однесуваат и на неутрализирањето на можните терористички закани.

Надлежните органи имаат обврска да ги заштитат своите финансиски сектори од перење пари и финансирање на тероризам. За да им помогне на финансиските институции во борбата против финансирањето на тероризмот, надлежните органи мора да имплементираат и да применуваат одредени мерки. Тие вклучуваат спроведување на програми насочени кон финансиски санкции, заштита на ранливите сектори, вклучително и невладиниот сектор, како и охрабрување на ефективните извештаи за сомнителни активности. Во Специјалната препорака III (SRIII), FATF ги повикува земјите да развијат и да имплементираат финансиски санкции и методи со кои ќе ги идентификуваат сомнителните трансакции, ќе го замрзнат имотот и без одлагање ќе ја оневозможат достапноста до одредени финансиски средства на терористичките организации и мрежи. Превентивната цел на која алудира оваа Специјална препорака на FATF е да земјите навреме ги детерминираат елементите кои се вообичаени за мрежи кои го подржуваат тероризмот, користејќи го законот на логиката. Специјалната препорака VII од FATF беше донесена со цел за спречување на терористи и други

криминалци да имаат пристап до електронските системи за трансфер на нивните средства и за откривање на таква злоупотреба кога тоа се случува. Поточно, има за цел да се осигура дека основни информации за испраќачот на средствата ќе бидат веднаш достапни на органите за спроведување на законот и дека обвинителството ќе им помогне во откривање, истрага и гонење на терористите и други криминалци и следење на имот на терористи и други криминалци, понатаму на финансиските разузнавачки единици за анализа на сомнителни или невообичаени активности и доставување на информации каде што е потребно и на финансиските институции за да се олесни идентификувањето и известувањето за сомнителните трансакции.

Финансиските информации, вклучувајќи ги и оние добиени од сомнителни трансакции имаат централна улога во идентификувањето на финансирањето на тероризмот и за движењето на терористички средства преку финансискиот систем. Финансиските информации се еден од најмоќните истражни и разузнавачки достапни алатки. Како парите се движат низ финансиски систем, оставаат траги и во многу случаи укажуваат на незаконски активности, овозможуваат да се идентификуваат оние кои се одговорни и да лоцираат приносите од криминалната активност. Со развојот на меѓународно признатите стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, финансиските институции и други нефинансиски субјекти почнаа да преземаат чекори за да ги „запознаат нивните клиенти“ и да водат евиденција за истите. Вредноста на финансиски информации во истрагите за борба против тероризмот драстично се зголеми во последниве години. Постојано се прават напори за да се воспостават општи „сигнали“ или „показатели“, што укажува дека е можно да се работи за трансакција во рамки на терористичка мрежа. Како и да е, финансиските институции, сепак можат да идентификуваат некои невообичаени карактеристики во врска со трансакцијата што може да упатува на тоа дека се работи за сомнителна трансакција. Финансиски информации сами по себе не се доволни за да се идентификува финансирање на терористичка активност. Сепак, кога се комбинираат со контра-терористички разузнавачки служби кои преку следење терористички активности и мрежи доаѓаат до значајни информации, финансиските информации можат да обезбедат конкретни индикации на финансиските институции за можни терористички активности, без разлика дали истите користат легални или средства стекнати од криминална активност. Секако, ефективна размена на информации помеѓу јавниот и приватниот сектор е идентификуван од страна на ФАТФ, како еден од петте најзначајни принципи за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Мерки и дејствија коишто субјектите ги преземаат за откривање и спречување на финансирање на тероризам се: анализа на клиентите, следење на одредени трансакции, собирање, чување и доставување на податоци за трансакциите и клиентите кои ги вршат и воведување и примена на програми.

ЗАКЛУЧОК

Секое кривично дело што резултира со профит може да се искористи за финансирање на тероризам. Ова значи дека една земја може да се соочи со ризици за финансирање тероризам дури и ако ризикот од терористички напад е мал.

Меѓународните терористички напади достигнаа алармантни скала во нивоа на насилство, а како последица на тоа и општествено влијанието и заканите по меѓународниот мир и безбедност ги опфатија сите региони. Промените во однос на начинот на патување и користење на различни транспортни средства, лажни патни исправи, далекусежни и разорни напади, и комуникација и социјално медиумската манипулација доведе до „одлучувачка фаза“ во борба против тероризмот, кои бараат сеопфатен, координиран и соодветен одговор.

Неодамнешните напади покажуваат дека терористичките организации можат да ги остварат своите цели и со многу мали трошоци, со користење на легитимни средства и често без сомнителни финансиско однесување. Сепак, директните трошоци за нападите се само мал дел од побарувачката на терористичките организации на финансиските средства. Попречување на финансиските текови на терористичките организации ја ограничува достапноста на ресурси за пропаганда, вработување и така натаму, на начин што ја намалуваат способноста на терористите да се промовираат и да се извршуваат напади во иднина. Неопходна е добра организациска инфраструктура за да се одржат меѓународните терористички мрежи и да се промовираат нивните цели навремено. Организациите имаат потреба од значителни средства за изградување и одржување на системот за поддршка на организацијата, за да се одржи идеологијата на тероризмот преку пропаганда и да ги финансира навидум легитимните активности потребни за да се обезбеди „превез“ на легитимност на терористичките организации.

Со нарушување на протоколот на финансирање на тероризам и со разбирање на финансирањето на претходните напади, можеме да помогнеме во спречување напади во иднина. Уништувањето на мрежите за финансирање на тероризам е од суштинско значење во борбата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Нарушувањето на ваквите мрежи на терористичко финансирање ќе придонесе за деградирање на способноста на терористичките групи, ќе ја ограничи нивната способност за да извршуваат терористички напади, ќе ги зголемат нивните оперативни трошоци и ќе предизвикаат ризик и неизвесност во работењето, деградирање на моралот, лидерство и легитимитетот во мрежата, Принудувајќи ги терористичките групи да ја префрлат својата активност во областите каде што тие се повеќе ранливи, вклучувајќи области кои тие инаку не ги преферираа

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Законот за спречување на перење пари и финансирање тероризам („Службен весник на РМ“, бр. 130/ 2014, 192/ 2015, 27/2016 и 83/2018).
- Обединетите нации (2000), Конвенција на обединетите нации против транснационалниот организиран криминал (Конвенција од ПАЛЕРМО), Палермо.
- Милошевска Т. (2004), Поврзаноста на тероризмот и организираниот криминал. Современа македонска одбрана, бр. 10.
- Министерство за финансии (2011), Национална стратегија за борба против перење пари и финансирање тероризам, Скопје.
- FATF (2008), Financial Action Task Force Groupe d'action financière, Paris.
- FATF (2016), Guidance on Criminalising Terrorist Financing (Recommendation 5), Paris.

FATF (2019), Terrorist Financing Risk Assessment Guidance, FATF, Paris.

FATF (2012-2020), The FATF Recommendations: International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation, Paris, pp: 13-20.

Institut for economics and peace (2019), Global terrorism index 2019: Measuring the index of terrorism, Sydney.

Publications Office of the European Union (2020), Anti-money laundering and countering the financing of terrorism, Luxembourg.

Council of Europe (2013), FATF Report: Money laundering and terrorist financing related to counterfeiting of currency.

Read on 28 February 2020. <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/financing-terrorism>

INTERPOL (2017), Global counter-terrorism strategy.

Read on 13 March 2020. file:///C:/Users/DELL/Downloads/Global%20Counter-Terrorism%20Strategy%20-%20Summary%20(1).pdf